

Stařec seděl na stoličce a zády se opíral o vápnem vybělenou zeď. Stoličku si elegantně vypořstroval zaječí kožešinou, protože měl pocit, že v jeho vlastním těle už toho mezi kůží a kostmi mnoho nezbývá. Byla to výhradně jeho stolička a všichni ostatní na statku to respektovali. Žíně biče, který údajně pletl, mu volně visely z pokroucených prstů, protože však stolička byla pohodlná a slunce teple hřálo, prsty se mu přestaly pohybovat a hlava mu klesala na prsa. Dvůr byl prázdný až na několik slepic, které spíše ze zvědavosti než s opravdovou nadějí zobaly v prachu, zaznívaly sem však zvuky, které prozrazovaly, že jiní lidé na rozdíl od starce nemají na siestu čas. Za domovním rohem se tu a tam ozvalo šplouchnutí, když prázdné vědro dopadlo do vody, a škrábání o strany studny, když se plné vracelo nahoru. Z kůlny na druhé straně dvora se nesly dunivé a rytmicky uspávající úder. Hlava klesla starci ještě níž, jak se ho zmocnila dřímota. Po chvíli se někde za hrubou venkovní zdí ozval jiný zvuk a pomalu se přibližoval: kodrcání a rachocení, doprovázené občasným zaskřípáním. Starcův sluch už dávno nebyl nejlepší, takže ho hluk několik minut z dřímoty nevyrušil. Pak otevřel oči, zjistil, odkud zvuky přicházejí, seděl a nevěřícně zíral k vratům. Hluk se ještě víc přiblížil a přes zeď vykukla chlapecká hlava. Hoch se na starce ušklíbl a v očích mu hrály jiskřičky vzrušení. Nezavolal, ale nepatrně přidal do kroku, až došel k vratům. V nich hrdě zabočil do dvora a za sebou táhl dřevěný truhlík opatřený čtyřmi dřevěnými kolečky. Stařec prudce vyskočil ze stoličky a v každém rysu jeho vráscitého obličeje se zračilo zděšení. Zamával na chlapce oběma rukama, jako by ho chtěl zatlačit zpět. Chlapec se zastavil. Jeho výraz dovádivé hrdosti se změnil v úžas. Nechápatě hleděl na starce, který mu naléhavými gesty naznačoval, aby zmizel. Stále ještě váhavě stál a stařec ho dál jednou rukou zaháněl, zatímco druhou si přiložil k vlastním rtům a rozešel se směrem k němu. Chlapec se zmateně a neochotně otočil, už však bylo příliš pozdě. Dusání v kůlně ustalo a ve dveřích se objevila žena středních let. Ústa měla otevřená, jako by se chystala něco zavolat, nevyšlo z nich však jediné slovo. Brada jí ochable poklesla a oči jako by jí chtěly vyskočit z důlků. Pak se pokřižovala a zaječela...Její vířkot se zařízl do odpoledního klidu. Vědro za domem spadlo se zarachocením na zem a zpoza rohu vyhlédla hlava mladé ženy. Oči se jí rozšířily. Hřbet jedné ruky si pevně přitiskla k ústům a druhou se pokřižovala. Ve dveřích stáje se objevil mladý muž a zůstal stát na místě jako přikovaný. Z domu poplašeně vyběhla další dívka, která za sebou táhla malou holčičku. Zastavila se tak prudce, jako by do něčeho narazila. Holčička se zastavila také a nejasně vyplašená pohledem, který se jí naskytl, se pevně chytla její sukně. Pohledy všech se vpily do nehybně stojícího chlapce. Když si chlapec všiml výrazu v jejich očích, začalo se jeho zmatení pomalu měnit v strach. Těkal očima z jedné vyděšené tváře na druhou, dokud se nesetkal se starcovým pohledem. To, co v něm vyčetl, jako by ho trochu uklidnilo – nebo jako by mu alespoň nahánělo menší strach. Polkl, a když promluvil, neměl daleko k slzám. “Co se děje, dědo? Proč se na mě všichni tak dívají?” Jako by zvuk jeho hlasu prolomil zakletí, žena ve středních letech se probrala k životu. Sáhla po vidlích, které stály opřené o stěnu přístřešku. S jejich hroty namířenými na chlapce pomalu vykročila a postavila se mezi něj a vrata. Tvrdým hlasem ho oslovila. “Honem! Běž do kůlny!” “Ale, mami...” začal chlapec. “Už se mi tak neopovažuj říkat,” okřikla ho. V napjatých rysech jejího obličeje uviděl chlapec něco, co se téměř podobalo nenávisti. Jeho vlastní tvář se zkrabatila a kluk se dal do pláče. “Dělej,” pobídla ho drsně. “Běž dovnitř.” Chlapec o krok ustoupil a tvářil se jako ztělesnění zmatené zbědovanosti. Pak se náhle otočil a vběhl do kůlny. Žena za ním zavřela dveře a zajistila je dřevěným kolíkem. Rozhlédla se po ostatních, jako by čekala, zda se někdo odváží promluvit. Mladý muž se beze slova stáhl do šera stáje. Obě dívky se tiše vytratily a holčičku odvedly s sebou. Žena zůstala sama se starcem. Ani jeden z nich nepromluvil. Stařec nehybně stál a prohlížel si truhlík, spočívající před ním na kolech. Žena si náhle oběma rukama zakryla obličej. Zapotácela se, vydralo se z ní několik tichých vzlyků a mezi prsty jí začaly prosakovat slzy. Stařec se otočil, jeho tvář byla prosta jakéhokoli výrazu. Žena se za okamžik trochu zklidnila. “Nikdy bych něčemu takovému nevěřila,” zabědovala. “Můj malý Davie...!” “Kdybys tak neječela, nemusel o tom nikdo vědět,” zabručel stařec. Chvilí trvalo, než jí došel význam jeho slov. Když se tak stalo, tvář jí znovu ztvrdla. “Tos mu ukázal ty?” zeptala se podezřívavě. Zavrtěl hlavou. “Jsem starý, ale nejsem blázen,” odpověděl. “A Davieho mám rád,” dodal. “Jsi ale hříšný. To, co jsi teď právě řekl, bylo hříšné.” “Byla to pravda.” “Jsem bohabojná žena. Neposkytnu ve svém domě

útočiště zlu – ať by na sebe vzalo jakoukoli podobu. A když vidím zlo, vím, co je mou povinností.” Stařec se nadechl k odpovědi, pak se však zarazil. Zavrtěl hlavou. Otočil se a vrátil se ke své stoličce. Vypadal jaksi starší než předtím.

Ozvalo se zaťukání na dveře, doprovázené šeptaným “psst!” Davie na okamžik spatřil obdélník noční oblohy, v němž se rýsovala temná postava. Pak se dveře opět zavřely. “Měl jsi večeři, Davie?” ozval se hlas. “Ne, dědo. Nikdo tu nebyl.” Stařec zabručel. “To jsem si myslel. Mají z tebe strach, všichni. Na, vem si tohle. Studené kuře.” Davieho ruka zašmátrala a našla, co mu jeho společník podával. Zakousl se do kuřecího stehna, zatímco stařec přecházel ve tmě sem a tam a hledal, na co by se posadil. Našel to a s povzdechnutím si sedl. “Davie, chlapče, tohle je moc špatná věc. Poslali pro kněze. Zítra sem přijde.” “Já to ale nechápu, dědo. Proč všichni dělají, jako bych provedl něco špatného?” “Ach, Davie!” opáčil káravě dědeček. “Na mou duši to nechápu, dědo.” “No tak, Davie. Každou neděli chodíš do kostela, a když tam jdeš, pokaždé se modlíš. Jak se modlíš?”

Chlapec začal odříkávat modlitbu. Po několika verších ho stařec zarazil. “To je ono,” řekl. “Ten poslední verš.” “A ochraňuj nás od Kola?” opakoval nechápavě Davie. “Co je to vlastně to Kolo, dědo? Já vím, že to musí být něco hrozně špatného, protože když se na to zeptám, řeknou mi prostě, že je to hříšná věc a že o tom nemám mluvit. Neřeknou mi ale, co to je.” Stařec se před odpovědí chvíli odmlčel a pak se zeptal: “Ten truhlík, co máš tam venku. Kdo ti poradil, abys s ním udělal to, cos udělal?” “Přece nikdo, dědo. Prostě mě napadlo, že se s ním tak bude líp hýbat. A taky že jo.” “Poslouchej, Davie. Ty věci, cos k němu připevnil po stranách – to jsou kola.” Chvíli trvalo, než chlapcův hlas ze tmy odpověděl. Když se ozval, zazníval v něm zmatek. “Cože, ty kulaté kousky dřeva? To přece nemohou být kola, dědo. Vždyť jsou to jen kousky dřeva – kulaté kousky dřeva. Zatímco Kolo – to je něco ohavného, hrozného, něco, z čeho mají všichni strašný strach.” “To je pravda, ale přesto jsou to kola.” Stařec na chvíli upadl v zamyšlení. “Povím ti, co se zítra stane, Davie. Dopoledne sem přijde kněz a uvidí ten tvůj truhlík. Ještě tam bude, protože nikdo se na něj neodváží sáhnout. Postříká ho trochou vody a odříká modlitbu, jen aby si byl jistý, že se ho může dotknout. Potom ho odnesou na pole, rozdělají pod ním oheň a budou kolem něj stát a prozpěvovat žalmy, zatímco bude hořet. Pak se vrátí zpátky sem, odvedou tě dolů do vesnice a budou se tě vyptávat. Budou se ptát, jak vypadal ďábel, když tě přišel navštívit, a co ti nabídl za to, že budeš používat Kolo.” “Za mnou ale žádný ďábel nebyl, dědo.” “Na tom nezáleží. Pokud si budou myslet, že za tebou byl, dřív nebo později jim potvrdíš, že je to pravda, a ještě jim podrobně popíšeš, jak vypadal, když jsi ho viděl. Mají svoje metody... Takže poslouchej, musíš si hrát na nevinného. Musíš jim říct, že ten truhlík našel v přesně takovém stavu, v jakém je teď. Nevěděl, co to je, ale prostě jsi ho přitáhl s sebou domů, protože sis myslel, že z něj bude dobré dřevo na oheň. To je tvoje historka a té se musíš držet. Když se jí přidržíš bez ohledu na to, co s tebou budou dělat, možná z toho vyvázneš se zdravou, kůží.” Ale, dědo, co je vlastně na tom Kole tak špatného? Já tomu prostě nerozumím.” Stařec se odmlčel ještě déle než předtím. “Víš, to je dlouhá historie, Davie – a všechno to začalo už před hodně, hodně dávnou dobou. Říká se, že v té době byli všichni lidé šťastní, dobří a tak podobně. Pak se jednoho dne objevil ďábel, setkal se s člověkem a řekl mu, že mu může dát něco, co způsobí, že bude silný jako sto mužů, bude moci běhat rychleji než vítr a létat výš než ptáci. No, člověk připustil, že by to bylo strašně fajn, a zeptal se, co za tu věc ďábel chce. A ďábel prohlásil, že nechce vůbec nic – alespoň zatím ne. A tak dal člověku Kolo. Postupem času, když si člověk s Kolem chvíli hrál, zjistil o něm celou řadu různých věcí: jak jeho pomocí vyrábět další Kola a ještě další Kola, dělat všechny ty věci, které ďábel sliboval, a spoustu dalších navíc.” “Cože, jako že by létalo a všechno ostatní?” podivil se chlapec. “Jistě. Všechny ty věci skutečně dělalo. A kromě toho začalo lidi zabíjet – tím či oním způsobem. Lidé začali dávat dohromady čím dál víc Kol, jak jim ďábel radil, a zjistili, že dokážou vyrábět ještě mnohem větší věci a taky zabíjet víc lidí. A nemohli už Kolo přestat používat, protože kdyby to byli udělali, zemřeli by hladem. No a přesně o to ďáblu šlo. Měl je v hrsti, rozumíš? Prakticky všechno na celém světě bylo závislé na Kolech, situace se zhoršovala čím dál víc a starý ďábel se v pohodě díval a smál se, když viděl, co jeho Kolo provádí. Potom přišlo něco doopravdy strašného. Nevím přesně, jak k tomu vlastně došlo, ale děly se tak hrozné věci, že skoro nikdo

nezůstal naživu – stejně jako po potopě světa přežila jen hrstka lidí. A ti byli taky víc mrtví než živí.”

“A to všechno se stalo kvůli Kolu?” “Hmm. Nebo je přinejmenším pravda, že bez Kola se to stát nemohlo. Té hrstce se ale přece nějak podařilo přežít. Postavili si chatrče, vyseli kukuřici a po nějaké době se ďábel opět sešel s člověkem a začal s ním mluvit o svém Kole. Jenže tenhle člověk byl velice starý, velice moudrý a velice bohabojný muž, který ďáblu řekl: „Ne. Vrať se rovnou cestou do pekel.” Pak začal obcházet celou zemi, varoval před ďáblem a jeho Kolem a všechny lidi pořádně vystrašil. Jenže náš starý ďábel se tak snadno nevzdává. A zná taky zatraceně mazané triky – existují případy, kdy člověk dostane nápad, ze kterého se vyklube něco hodně podobného kolu – jako například válečky, šrouby a tak podobně – to všechno ale může projít, pokud to není upevněné uprostřed. Ano, ďábel to zkouší pořád znovu a tu a tam se mu podaří svést člověka k tomu, že vyrobí Kolo. Pak přijde kněz a Kolo se spálí. A toho člověka pak odvedou. A aby mu zabránili vyrábět další Kola a aby od toho odradili i všechny ostatní, tak ho taky upálí.” “Oni ho u-upálí?” zakoktal chlapec. “Přesně tak. Takže už chápeš, proč musíš říct, žeš ho našel, a držet se toho.” “Třeba kdybych slíbil, že už nikdy žádné další kolo ne...” “To by nebylo k ničemu, Davie. Všichni mají z Kola strach, a když mají lidé z něčeho strach, začnou být vztekli a krutí. Ne, musíš se toho držet.” Chlapec se na chvíli zamyslel a pak se zeptal: “A co máma? Ta to bude vědět. Ten truhlík jsem dostal včera od ní. Záleží na tom?” Stařec zabručel. Pak promluvil těžkým hlasem. “Ano, záleží. Ženské hrozně často jen předstírají, že mají strach – ale když dostanou strach doopravdy, jsou schopné větších zvěrstev než chlapi. A tvoje máma je vyděšená k smrti.” V temnotě kůlny zavládlo dlouhé ticho. Když se stařec znovu ozval, mluvil klidným a tichým hlasem. “Davie? Poslouchej, chlapče. Něco ti povím. A ty si to necháš pro sebe – neřekneš to živé duši, nebo možná jen až budeš tak starý jako já.” Jasně, dědo. Když chceš.” “Říkám ti to, protože jsi s tím nápadem na Kolo přišel sám od sebe. Vždycky budou chlapi, jako jsi ty, kteří s ním budou přicházet. Musí to tak být. Myšlenku nemůžeš zabít tak, jak se o to oni snaží. Můžeš ji chvíli držet někde zastrčenou, ale dřív nebo později vždycky vyjde na světlo. Tak poslyš, ty teď musíš pochopit, že v Kole žádné zlo není. Nezáleží na tom, co ti říkají všichni ti vystrašení lidé. Žádný vynález neznamená dobro ani zlo, dokud z něj to či ono neudělají lidé. Přemýšlej o tom, Davie. Jednou přijde den, kdy se Kolo zase začne používat. Doufal jsem, že se toho sám ještě dožiju, ale – no, třeba se toho dožiješ ty. A až ten čas přijde, nebuď jeden z těch vystrašených. Buď jedním z těch, kteří jim ukážou, jak ho používat líp než posledně. Kolo samo není zlé – to strach je zlý, Davie. Pamatuj si to.” Pohnul se v temnotě a jeho nohy dopadly na udusanou hliněnou podlahu. “Myslím, že je načase, abych šel. Kde jsi, chlapče?” Jeho šátrající ruka nahmatala Davieho rameno a pak chvíli spočinula na jeho hlavě. “Bůh ti žehnej, Davie. A už si nedělej starosti. Všechno bude v pořádku. Věříš mi?” “Věřím, dědo.” “Tak běž spát. Tamhle v koutě je trocha sena.” Na kratičký okamžik se opět objevila temná obloha. Potom starcovy šouravé kroky přešly přes dvůr a ztichly.

Když dorazil kněz, našel na dvoře shromážděnou vyděšenou skupinku lidí. Zírali na starce, který s paličkou a kulatými čepy pracoval na dřevěném truhlíku. Kněz zůstal šokované stát. “Dost!” zahřměl. “Ve jménu božím, dost!” Stařec k němu otočil hlavu. V obličeji měl škleb prohnané senility.

“Včera,” prohlásil, “jsem byl hlupák. Udělal jsem jen čtyři kola. Dnes jsem zmoudřel – dělám dvě další kola, aby jezdil ještě o polovinu líp.” Truhlík spálili přesně tak, jak říkal. Pak ho odvedli.

Odpoledne malý chlapec, na něhož už všichni zapomněli, odvrátil oči od sloupu kouře, který stoupal k nebi někde poblíž vesnice, a skryl si tvář v dlaních. “Budu si to pamatovat, dědo. Budu. Je to jen strach, a v tom je zlo,” opakoval a hlas se mu lámal slzami.